

Särtryck ur
VÅR FÅGELVÄRLD
Årg. 20 1961 Nr 3

Fågelsträcket vid Falsterbo år 1957

(Meddelanden från Falsterbo fågelstation 18)

Av

SVEN MATHIASSEN

S u m m a r y: The bird migration at Falsterbo (Scania, SW Sweden) in 1957. Report from Falsterbo Bird Station. No. 18.

Fågelsträcket vid Falsterbo år 1957

(Meddelanden från Falsterbo fågelstation 18)

Av

SVEN MATHIASSEN

År 1957 var verksamheten vid Falsterbo fågelstation utsträckt över längre tidrymd än under någon tidigare säsong. Från den 31 mars till den 30 november var observationsplatsen på Nabben bemannad. Observationsmetoden var den traditionella. Ekonomiskt stöd för verksamheten har erhållits från Viltforskningsrådet. Protokoll och dagböcker förvaras i Skånes Ornitologiska Förenings arkiv.

Under hela verksamhetsperioden med undantag för några smärre avbrott tjänstgjorde OVE ANDERSON, Dannemora, som förste observatör och stationsföreståndare. Såsom andre observatörer och vikarier för förste observatören fungerade PETER AHLGREN, ROLF ANDERSSON, JAN BANSTORP, LEIF BJÖRN, STEN FÄLLSTRÖM, INGEMAR GLIFBERG, SVEN ÅKE HANSON, BO KUMLIN, ROLF KUMLIN, KNUT KÄLLSTRÖM, INGVAR LENNERSTEDT, SVEN MATHIASSEN, NIELS ROSENBERG och BENGT-OLOV STOLT.

Vårsträcket

I likhet med förhållandet under tidigare vårobservationer (åren 1955 och 1956) utgör även år 1957 såväl insträck som återsträck typiska drag i fåglarnas sträckbeteenden vid Nabben. Återsträcket är av något större omfattning än insträcket. Ur tab. 1 framgår summerade data över allt iakttaget dagsträck.

En jämförelse mellan denna tabell och motsvarande uppgifter från åren dessförinnan (ULFSTRAND 1959, MATHIASSEN 1960) visar, att siffrorna för några mera typiska arter ligger påfallande lågt år 1957. Sålunda kan noteras utpräglad låga antal för tofsvipa, ringduva, sånglärka, kaja, ängsfiolärka och stare. Dessa arter anländer relativt tidigt till vårt land; under februari—mars sker deras huvudsakliga insträck. De övervintrar dessutom i stort sett inom samma västeuropeiska områden och har flera drag gemensamma vad beträffar sträckvanor (reaktion inför yttre stimuli m. m.). Det ligger sålunda nära till hands att söka en gemensam bakgrund till dessa arters sparsamma uppträdande år 1957. En tänkbar orsak kan ligga i decimering på övervintringslokalerna under vårvintern 1956 (jfr MATHIASSEN

1960: 111—115) och i fluktuationer i resp. arters normala populationsutveckling. Mest sannolik är kanske skillnader i sträckintensiteten före observationsperiodens början.

Vad återsträcket beträffar, finner vi att det i stort domineras av samma arter som under de två tidigare vårobservationsåren. Den inbördes rangordningen dessa arter emellan växlar dock något år från år. Staren har dock alla år varit den till antalet dominerande. Hämplingen har också intagit en framträdande position. De åtta på återsträck talrikast förekommande arterna är ordnade i fallande serie efter antalet observationer på sträck för de tre aktuella åren i följande uppställning:

1955	1956	1957
stare	stare	stare
hämpling	ringduva	hämpling
bofink	kaja	ladusvala
sånglärka	hämpling	kaja
ringduva	sånglärka	sånglärka
ladusvala	vipa	ringduva
kaja	kråka	vipa
vipa	ladusvala	blåduva

Liksom under tidigare år journalfördes även år 1957 en del insträcksuppgifter, vilka ej framgår av tabell 1. Detta gäller framförallt ankomstdata för en del arter, vilka iakttagits rasta på Falsterbohalvön och sålunda ej registrerats under insträck, »visible migration». En sammanställning har därför gjorts över första-iakttagelser (ankomst-data) för ett antal fågelarter, vilka fortplantar sig på Falsterbohalvön eller dess närmaste grannskap (tab. 2). Endast data om vilka uttryckligen anges att de avser första iakttagelsen för året har medtagits. Genom observatörernas dagliga exkursioner på halvön torde iakttagelsestidpunkten i de flesta fall verkligen överensstämma med artens ankomst till trakten.

Bland mera anmärkningsvärda data i tabell 1 skall några härnedan kommenteras:

Svartkråkan har uppträtt i ovanligt stort antal. Siffran 31 utsträckande exemplar får kanske betraktas med någon reservation, dubbelräkning kan ha skett i något fall. Men observatörerna har skärpt uppmärksamheten inför denna ras. Utsträckande fåglar har kontrollerats så länge synkontakten medgett detta. Vid några tillfällen har flera svartkråkor noterats tillsammans. Sålunda iakttogs tre ex. samtidigt den 17 april.

Tabell 1. Vårsträck 1957. Totalantal från Nabben observerade, dagsträckande fåglar den 31.3.—31.5.1957. (The spring migration of 1957: total number of birds observed on diurnal passage 31.3.—31.5.1957.) +=insträckande fåglar, »normalt» vårsträck (birds coming in from sea, »normal» spring migration). —=utsträckande fåglar, omvänt sträck (birds leaving land, reversed migration).

	+	—		+	—
<i>Gavia arctica</i>	—	5	<i>Columba oenas</i>	—	121
<i>G. stellata</i>	2	—	<i>C. palumbus</i>	17	227
<i>Ardea cinerea</i>	2	12	<i>Columba sp.</i>	—	7
<i>Anas platyrhynchos</i>	—	23	<i>Cuculus canorus</i>	—	2
<i>A. penelope</i>	—	15	<i>Apus apus</i>	23	26
<i>A. acuta</i>	40	—	<i>Lullula arborea</i>	1	1
<i>Melanitta nigra</i>	619	2	<i>Alauda arvensis</i>	7	340
<i>Somateria mollissima</i>	3.050	—	<i>Hirundo rustica</i>	9	774
<i>Tadorna tadorna</i>	—	29	<i>Delichon urbica</i>	3	95
<i>Anser anser</i>	—	30	<i>Riparia riparia</i>	1	35
<i>Anser/Branta</i>	19	—	<i>Oriolus oriolus</i>	—	1
<i>Cygnus olor</i>	—	7	<i>Corvus c. corone</i>	5	31
<i>C. cygnus</i>	177	—	<i>C. corone cornix</i>	26	113
<i>Anseriformes non det.</i>	301	37	<i>C. frugilegus</i>	25	103
<i>Buteo buteo</i>	2	1	<i>C. monedula</i>	66	612
<i>B. lagopus</i>	—	1	<i>Pica pica</i>	1	—
<i>Accipiter nisus</i>	13	—	<i>Turdus philomelos</i>	1	—
<i>A. gentilis</i>	1	—	<i>Oenanthe oenanthe</i>	12	—
<i>Pernis apivorus</i>	2	13	<i>Saxicola rubetra</i>	1	—
<i>Circus aeruginosus</i>	—	2	<i>Erithacus rubecula</i>	2	—
<i>C. macrourus</i>	—	1	<i>Sylvia communis</i>	1	—
<i>Pandion haliaetus</i>	6	—	<i>Phylloscopus trochilus</i>	2	—
<i>Falco subbuteo</i>	1	—	<i>Ph. collybita</i>	1	—
<i>F. columbarius</i>	2	—	<i>Phylloscopus sp.</i>	4	3
<i>F. tinnunculus</i>	1	4	<i>Anthus pratensis</i>	250	59
<i>Falco sp.</i>	—	1	<i>A. campestris</i>	—	1
<i>Grus grus</i>	151	9	<i>A. trivialis</i>	330	30
<i>Haematopus ostralegus</i> ...	22	16	<i>A. spinoletta</i>	—	1
<i>Vanellus vanellus</i>	12	193	<i>Motacilla alba</i>	220	22
<i>Charadrius alexandrinus</i> .	—	1	<i>M. flava</i>	12	33
<i>Ch. apricarius</i>	—	9	<i>Sturnus vulgaris</i>	139	5.150
<i>Ch. squatarola</i>	22	—	<i>Carduelis carduelis</i>	—	5
<i>Numenius arquata</i>	140	3	<i>C. spinus</i>	5	54
<i>N. phaeopus</i>	1	1	<i>C. cannabina</i>	109	1.376
<i>Tringa ochropus</i>	3	—	<i>Fringilla coelebs</i>	—	15
<i>Calidris alpina</i>	86	—	<i>Fr. montifringilla</i>	2	2
<i>Crocethia alba</i>	9	—	<i>Emberiza calandra</i>	—	4
<i>Philomachus pugnax</i>	—	2	<i>E. hortulana</i>	1	—
<i>Recurvirostra avosetta</i>	—	2	<i>E. schoeniclus</i>	3	4
<i>Larus minutus</i>	1	1	<i>Passeriformes non det.</i> ...	53	11
<i>L. ridibundus</i>	—	15			

Tranor passerar sällan Falsterbohalvön i några större mängder. Årets registrerade antal — 151 ex. — är det högsta hittills. Bortser vi emellertid från en flock på 120 ex., som uppenbarade sig den 18 april, reduceras antalet till det från tidigare säsonger normala.

En sommargylling, gammal hane, sträckte ut den 19 maj. Den passerade observationsplatsen kl. 06.05 i en sydlig riktning, men drevs

Tabell 2. Ankomstdata (första iakttagelse) våren 1957 för ett antal på Fåsterbohalvön eller i dess grannskap häckande fågelarter. (Arrival — first observation — in the spring 1957 for a number of birds breeding on or in the vicinity of the Fåsterbo peninsula.)

<i>Sterna sandvicensis</i>	3.4.	<i>Motacilla flava</i>	3.5.
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	3.4.	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	3.5.
<i>Anas querquedula</i>	6.4.	<i>Sylvia curruca</i>	7.5.
<i>Oenanthe oenanthe</i>	6.4.	<i>Caprimulgus europaeus</i>	7.5.
<i>Tringa ochropus</i>	7.4.	<i>Sylvia atricapilla</i>	8.5.
<i>Lullula arborea</i>	17.4.	<i>Cuculus canorus</i>	8.5.
<i>Anthus trivialis</i>	24.4.	<i>Sylvia communis</i>	12.5.
<i>Anthus campestris</i>	25.4.	<i>Luscinia luscinia</i>	13.5.
<i>Muscicapa hypoleuca</i>	27.4.	<i>Muscicapa striata</i>	13.5.
<i>Riparia riparia</i>	28.4.	<i>Lanius collurio</i>	13.5.
<i>Delichon urbica</i>	28.4.	<i>Apus apus</i>	16.5.
<i>Sterna albifrons</i>	28.4.	<i>Sylvia borin</i>	17.5.
<i>Saxicola rubetra</i>	30.4.	<i>Hippolais hippolais</i>	18.5.
<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	2.5.	<i>Phoenicurus ochruros</i>	20.5.

av hård vind över mot sydväst, i vilken riktning den försvann ut över havet. Dagsträck av sommargylling har i Skåne tidigare observerats av ULFSTRAND (1957). Själv har jag i södra Grekland (1.5.1958, Mulki, Salamis) iakttagit tre sommargyllingar, vilka efter varandra på god höjd sträckte norrut. Dagsträck tycks sålunda inte vara främmande för arten.

Arktiska fågelarter är såsom framhållits i tidigare årsrapporter mindre vanliga under våren. I årets vårmaterial återfinns kustpipare och sandlöpare bland de i tabell 1 upptagna arterna. Därjämte noterades vitkindad gås och mindre sångsvan. Sandlöpare iaktogs anmärkningsvärt ofta under tiden 25 maj till 6 juni. Såväl rastande som förbisträckande exemplar antecknades.

Vårsträcket år 1957 var till individantalet genomgående torftigt. Dock noterades på in- eller utsträck flera arter vilka ej tidigare förekommit: duvhök (+), svartbent strandpipare (—), sandlöpare (+), dvärgmå (—), gök (—), sommargylling (jfr ovan), svartkråka (jfr ovan), skata (+), törnsångare (+), lövsångare (+), gransångare (+), kornsparv (—) och ortolansparv (+).

Höststräcket

Höststräcket år 1957 utmärkes av flera intressanta drag, vilka i huvuddrag framgår ur tabell 3. Vi finner vid kvantitativa jämförelser med tidigare säsonger flera mera anmärkningsvärda förhållanden (punkterna 1—8 i det följande).

1) Flertalet av de arter vars populationer tydligen drabbades hårt av de svåra vintervårhållandena år 1956 (jfr MATHIASSEN 1960)

Fig. 1. Observationsplatsen på Nabben med det flyttbara vindskyddet. Foto: SVEN MATHIASSEN. (*The observation point with the wind screen at Nabben.*)

har ännu ej återhämtat sig. Ur tabell 4 kan utläsas förhållandet mellan innevarande års sträcksiffror och motsvarande data från åren 1956 och 1955 samt mellan åren 1956 och 1955. De flesta aktuella fågelarternas sträcksiffror har dock ökat något vad avser relationer mellan data från hösten 1957 och hösten 1956, medan samma siffror fortfarande ligger lågt vid jämförelse med data från hösten 1955 (säsongen före den svåra vårvintern).

Innanför denna allmänna tendens bör emellertid en del specifika särdrag framhållas.

För kråkfåglaarten är antalsstegringen ganska obetydlig. Endast råkan visar en markant ökning. Någon återhämtning till 1955 års nivå har dock ej skett. Staren visar en från de flesta arter avvikande numerärutveckling, en tydligt fallande tendens. Bland finkfåglaarten gäller samma tendens för hämpling och grönsiska, medan övriga arter uppvisar en markerad uppgång. Gentemot data från hösten 1955 ligger finkarnas antal dock fortfarande mycket lågt. Detta gäller även domherren, som eljest uppvisar mycket stark ökning enligt första sifferspalten i tab. 4. Denna starka

ökning har sin bakgrund i artens nästan totala bortavaro hösten 1956. Endast ett ex. noterades då gentemot 62 ex. år 1957. För träd-lärkan finner vi status quo, medan sädesärlan ökat påtagligt i relation till sträckdata från hösten 1956. Båda arterna uppvisar emellertid lägre antal än under hösten 1955. De båda rovfåg-larna (ormvråk och sparvhök) har ökat. Även de i detta sammanhang aktuella änderna utmärkes av god återhämtning. Stjärtand och ejder har helt uppnått 1955 års numerär. Duvornas antal ligger emellertid fortfarande i stort sett på samma nivå som under hösten 1956, även om en svag ökning även här gör sig märkbar.

Många i detta sammanhang svårkontrollerbara faktorer kan ha inverkat på de skilda populationernas utveckling efter katastrofnedgången år 1956. Det är icke uteslutet att den nämnda decimeringen fortfarande är avläsbar i sträckprotokollen från fågelstationen. Erfarenheten från andra liknande situationer är att återhämtningen går långsamt. Utvecklingen har inte varit likartad för de aktuella arterna som synes av tab. 4. Särskilt snabb återhämtning visar ejder, stjärtand och gulspurv, medan däremot nedgången i numerären fortsatt efter katastrofåret för stare, grönsiska och hämpling. Tänkbara förklaringsgrunder till dessa skillnader blir ytterst komplicerade och skall ej behandlas i detta sammanhang. Dessutom måste det starkt understrykas, att vi för flertalet arter ännu vet för litet om i vad mån fluktuationer i antalet sträckande exemplar över en enda observationspunkt får tas som uttryck för svängningar i populationsstorleken i rekryteringsområdena.

2) För sju arter innebar 1957 anmärkningsvärt höga sträcksummor vilket framgår av följande uppställning (perioden omfattar tiden 1.7.—30.11., med undantag för 1956 då observationerna avbröts den 26.11.):

Art — år	1955	1956	1957
Sjöorre	193	122	769
Storspov	202	513	640
Rödbena	305	818	1.145
Skrattmås	5.567	6.222	12.807
Fiskmås	1.311	2.928	10.711
Fältpiplärka	75	39	150
Grönfink	3.556	4.574	12.591

Bakgrunden till denna ökning kan i första hand misstänkas ligga i populationstillväxt eller i omläggning i sträckets geografiska för-

Tabell 3. Höststräcket 1957, totalantal från Nabben observerade, dagsträckande fåglar under tiden 1.6.—30.11.1957. (The autumn migration in 1957, total number of birds observed on diurnal passage at Nabben 1.6.—30.11.1957.)

<i>Gavia arctica</i>	264	<i>F. tinnunculus</i>	249
<i>G. stellata</i>	7	<i>Falco</i> sp.	5
<i>Gavia</i> sp.	208	<i>Falconiformes</i> non det.	1
<i>Podiceps cristatus</i>	7	<i>Grus grus</i>	8
<i>P. nigricollis</i>	1	<i>Haematopus ostralegus</i>	646
<i>Ardea cinerea</i>	138	<i>Vanellus vanellus</i>	5.085
<i>Ciconia ciconia</i>	3	<i>Charadrius hiaticula</i>	865
<i>C. nigra</i>	1	<i>Ch. alexandrinus</i>	6
<i>Anas platyrhynchos</i>	618	<i>Ch. squatarola</i>	225
<i>A. crecca</i>	845	<i>Ch. apricarius</i>	438
<i>A. querquedula</i>	8	<i>Charadrius</i> sp.	36
<i>A. penelope</i>	1.849	<i>Arenaria interpres</i>	50
<i>A. acuta</i>	545	<i>Gallinago gallinago</i>	198
<i>A. clypeata</i>	132	<i>Numenius arquata</i>	1.198
<i>Aythya marila</i>	173	<i>N. phaeopus</i>	61
<i>Ay. fuligula</i>	665	<i>Limosa limosa</i>	9
<i>Ay. ferina</i>	21	<i>L. lapponica</i>	48
<i>Bucephala clangula</i>	131	<i>Numenius/Limosa</i>	3
<i>Melanitta fusca</i>	932	<i>Tringa ochropus</i>	65
<i>M. nigra</i>	1.209	<i>T. glareola</i>	276
<i>Somateria mollissima</i>	59.174	<i>T. hypoleucos</i>	124
<i>Mergus serrator</i>	196	<i>T. totanus</i>	1.397
<i>M. merganser</i>	6	<i>T. erythropus</i>	90
<i>Tadorna tadorna</i>	357	<i>T. nebularia</i>	262
<i>Anser anser</i>	44	<i>Calidris canutus</i>	222
<i>A. fabalis</i>	12	<i>C. minuta</i>	30
<i>Branta bernicla</i>	256	<i>C. alpina</i>	4.944
<i>B. leucopsis</i>	334	<i>C. ferruginea</i>	18
<i>Branta</i> sp.	79	<i>C. temminckii</i>	6
<i>Cygnus olor</i>	629	<i>Crocethia alba</i>	35
<i>C. cygnus</i>	75	<i>Limicola falcinellus</i>	2
<i>C. columbianus</i>	27	<i>Philomachus pugnax</i>	514
<i>Cygnus</i> sp.	17	<i>Recurvirostra avosetta</i>	216
<i>Anseriformes</i> non det.	3.512	<i>Charadrii</i> non det.	232
<i>Aquila chrysaetos</i>	5	<i>Stercorarius parasiticus</i>	42
<i>A. clanga/pomarina</i>	4	<i>S. skua</i>	1
<i>Buteo buteo</i>	7.401	<i>Larus marinus</i>	5
<i>B. lagopus</i>	70	<i>L. fuscus</i>	13
<i>Buteo/Pernis</i>	1.194	<i>L. argentatus</i>	303
<i>Accipiter nisus</i>	5.199	<i>L. canus</i>	10.711
<i>A. gentilis</i>	6	<i>L. minutus</i>	27
<i>Milvus milvus</i>	35	<i>L. ridibundus</i>	13.006
<i>M. migrans</i>	1	<i>Rissa tridactyla</i>	2
<i>Haliaeetus albicilla</i>	2	<i>Chlidonias nigra</i>	146
<i>Pernis apivorus</i>	11.759	<i>Hydroprogne tschegrawi</i>	8
<i>Circus aeruginosus</i>	32	<i>Sterna hirundo</i>	357
<i>C. cyaneus</i>	25	<i>St. paradisaea</i>	573
<i>C. macrourus</i>	1	<i>St. hirundo/paradisaea</i>	692
<i>Circus</i> sp.	1	<i>St. albifrons</i>	345
<i>Pandion haliaetus</i>	89	<i>St. sandvicensis</i>	529
<i>Falco subbuteo</i>	21	<i>Lari</i> non det.	344
<i>F. peregrinus</i>	16	<i>Columba oenas</i>	7.006
<i>F. rusticolus</i>	1	<i>C. palumbus</i>	34.741
<i>F. columbarius</i>	99	<i>Columba</i> sp.	800

<i>Streptopelia decuoto</i>	2	<i>Prunella modularis</i>	53
<i>Cuculus canorus</i>	2	<i>Anthus pratensis</i>	2.607
<i>Asio flammeus</i>	2	<i>A. campestris</i>	150
<i>Apus apus</i>	40.225	<i>A. trivialis</i>	24.711
<i>Dendrocopos minor</i>	1	<i>A. cervinus</i>	5
<i>Dryocopus martius</i>	35	<i>A. spinoletta</i>	82
<i>Galerida cristata</i>	1	<i>Motacilla alba</i>	971
<i>Lullula arborea</i>	1.565	<i>M. cinerea</i>	1
<i>Alauda arvensis</i>	744	<i>M. flava</i>	32.214
<i>Eremophila alpestris</i>	3	<i>Bombycilla garrulus</i>	302
<i>Hirundo rustica</i>	17.815	<i>Lanius excubitor</i>	5
<i>Delichon urbica</i>	5.740	<i>Sturnus vulgaris</i>	322.982
<i>Riparia riparia</i>	3.085	<i>Coccothraustes coccothraustes</i> ..	3
<i>Hirundinidae non det.</i>	10.536	<i>Chloris chloris</i>	12.591
<i>Corvus corone corone</i>	24	<i>Carduelis carduelis</i>	468
<i>C. corone cornix</i>	3.786	<i>C. spinus</i>	3.872
<i>C. frugilegus</i>	550	<i>C. cannabina</i>	18.937
<i>C. monedula</i>	16.203	<i>C. flavirostris</i>	3.076
<i>Pica pica</i>	48	<i>C. flammea</i>	41
<i>Nucifraga caryocatactes</i>	81	<i>Serinus canaria</i>	1
<i>Garrulus glandarius</i>	6	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	62
<i>Parus major</i>	930	<i>Loxia curvirostris/pytyopsittacus</i>	75
<i>P. caeruleus</i>	5.667	<i>Fringilla coelebs</i>	248.950
<i>P. ater</i>	280	<i>Fr. montifringilla</i>	27.000
<i>Aegithalos caudatus</i>	185	<i>Emberiza citrinella</i>	3.310
<i>Turdus viscivorus</i>	25	<i>E. calandra</i>	4
<i>T. pilaris</i>	377	<i>E. schoeniclus</i>	138
<i>T. philomelos</i>	87	<i>Calcarius lapponicus</i>	6
<i>T. musicus</i>	53	<i>Plectrophenax nivalis</i>	77
<i>Oenanthe oenanthe</i>	21	<i>Passer domesticus</i>	30
<i>Saxicola rubetra</i>	1	<i>P. montanus</i>	138
<i>Phylloscopus trochilus</i>	3	<i>Passeriformes non det.</i>	4.208
<i>Regulus regulus</i>	2		

lopp. Observationernas genomförande har skett likartat alla år under perioden ifråga.

3) Den svarta kråkan har under senare år blivit ett alltmera vanligt inslag i sydvästra Skånes fauna. Den torde sålunda enligt min egen erfarenhet numera regelbundet under årets alla månader förekomma i området sydväst en linje dragen mellan Malmö och Trelleborg. Dess förekomst avspeglas också i rapporterna från Falsterbo fågelstation. År 1957 har arten uppträtt i större antal än tidigare. Redan på vintern noterades enstaka exemplar. Under våren observerades arten nästan dagligen; många exemplar iakttogs även lämna landet. Under höststräcket registrerades 24 svartkråkor på flyttning ur landet, men än fler torde ha varit att finna på Falsterbohalvön under denna tid. Den 7 september sträckte sålunda sex exemplar, medan en flock på 16 fåglar under eftermiddagen uppehöll sig vid Falsterbo fyr.

4) Ormvråk, pilgrimsfalk, blåduva och trädlärka har under en lång period visat vikande tendens vad numerären på sträcket över Falsterbo

beträffar. Årets siffror bekräftar denna nedgång. För ormvråken, blåduvan och trädlärkan ligger siffrorna i stort sett på samma nivå som under 1956, men betydligt lägre än under tidigare säsonger. En mer eller mindre tillfällig stagnation tycks således ha inträtt. Nedgången fortsätter emellertid för pilgrimsfalkens del. Endast 16 ex. noterades mot 34 år 1956, 23 år 1955 och genomsnittligt mer än 40 falkar årligen dessförinnan. Återspeglar dessa siffror den förföljelse som arten utsatt för på många av sina häckplatser, torde skyndsamma åtgärder vara av nöden om vi i kommande tider överhuvudtaget skall få något tillfälle att skåda arten i vårt lands södra delar.

5) Invasionsarternas uppträdande tilldrager sig alltid speciell uppmärksamhet. Falsterbo fågelstation har därjämte visat sig vara ett känsligt instrument vid registreringen av dessa migrationer. Under den här behandlade säsongen uppträdde flera av de arter vars uppträdande karakteriseras av stora numerärfluktuationer.

Bland de nötätande arterna registrerades sålunda nötkråka (81 ex.) samt nötskrika (6 ex.).

Bland »tallfröarterna» gjorde sig endast svartmesarna (280 ex.) särskilt uppmärksammade. I övrigt noterades påfallande litet av dessa arter: korsnåbbar endast 75 ex., grönsiskor 3.872 ex., medan den större hackspetten helt uteblev.

Många arter mesar visade stor aktivitet. Talgoxen uppträdde liksom under året innan i stort antal (930 ex.), men blåmesen dominerade (5.667 ex.). Stjärtmesen sträckte med 185 ex.; även i fjor noterades den (122 ex.), medan arten dessförinnan saknats i sträckprotokollen sedan år 1949.

Talgoxens uppträdande synes värt en kommentar. Fjölårets sträckande talgoxar passerade till 90 % på en enda dag (26.10.1956), av vilken och andra anledningar de flyttande fåglarnas geografiska ursprung förmodades ligga i vårt lands sydvästligaste delar, inte alltför långt från Falsterbohalvön. Innevarande år visade sig den första talgoxen redan den 14 augusti (sträckförsök). Därefter uppmärksammades sträckande talgoxar (6 ex.) den 29 september. Det fortsatta sträcket uppvisade två kulminationer, nämligen den 12—14 oktober (494 ex.) samt den 20 oktober (327 ex.). Artens sträck upphörde helt i första novemberveckan. Om det tänkbara ursprunget för årets sträckande talgoxar är det svårt att uttala sig. Två intressanta ringfynd skall dock anföras. En talgoxe, märkt som unge den 14.6.1957 i Mellgärde, Håltå sn, väster Kungälv, kontrollerades i Hälsingborg

Tabell 4. Fluktuationer mellan åren 1957 och 1956 samt mellan 1957/1955 och 1956/1955 i höststräckssiffror (perioden 1.8.—30.11.) för arter som drabbats av populationsnedgång genom vinterförhållandena år 1956. (*Fluctuations in autumn migration of some species caused by population decrease through winter conditions in 1956.*)

	$\frac{\Sigma 1957}{\Sigma 1956}$	$\frac{\Sigma 1957}{\Sigma 1955}$	$\frac{\Sigma 1956}{\Sigma 1955}$
<i>Corvus corone cornix</i>	1,1	0,3	0,3
<i>C. frugilegus</i>	2,4	0,2	0,1
<i>C. monedula</i>	1,3	0,3	0,3
<i>Sturnus vulgaris</i>	0,5	0,4	0,7
<i>Carduelis spinus</i>	0,8	0,2	0,3
<i>C. flavirostris</i>	2,4	0,3	0,1
<i>C. cannabina</i>	0,5	0,3	0,5
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	62,0	0,4	0,01
<i>Fringilla coelebs</i>	1,6	0,5	0,3
<i>Fr. montifringilla</i>	1,3	0,4	0,3
<i>Emberiza citrinella</i>	2,6	1,2	0,5
<i>Lullula arborea</i>	1,0	0,4	0,4
<i>Motacilla alba</i>	1,8	0,3	0,2
<i>Buteo buteo</i>	1,1	0,6	0,5
<i>Accipiter nisus</i>	1,4	0,7	0,5
<i>Anas penelope</i>	1,8	0,7	0,4
<i>A. acuta</i>	2,3	1,3	0,6
<i>Somateria mollissima</i>	2,2	1,0	0,5
<i>Columba palumbus</i>	1,1	0,5	0,5
<i>C. oenas</i>	1,2	0,5	0,5

den 14 september; alltså strax innan de första sträckande talgoxarna visade sig i Falsterbo. Nämnas kan därjämte att ett kullsyskon till denna talgoxe påträffades den 29.11.1957 i Kode kommun, alldeles intill märkplatsen för kullen. Medan ett av dessa kullsyskon sålunda flyttat en längre sträcka, förblev det andra stationärt.

I samband med dessa i årligt sträckantal starkt fluktuerande fågelarter skall även gråsiskan nämnas. Den är känd för att i växlande antal söka sig söderut. I sträckprotokollen från Falsterbo fågelstation finner vi den år 1950 samt årligen fr. o. m. år 1953. Det registrerade antalet har samtliga år varit påfallande ringa, aldrig överstigande 100 ex. Detta låga och dessutom de olika åren emellan föga fluktuerande antal är förvånande ur flera synpunkter. Artens invasionsartade uppträdande på andra håll i vårt land visar enorma växlingar i antal olika år emellan, så även i Skåne. Att dessa fluktuationer ej ger utslag i materialet från Falsterbo fågelstation kan ha sin grund i att invasionerna ej når denna punkt. Det kan också tänkas att utsträcket sker sent på året, efter det att observationerna upphört för säsongen

(åren före 1955 efter den 31 okt., åren 1955—1957 efter den ca 30 november). Därjämte kan naturligtvis nattsträck till viss del undandraga artens flyttningsrörelser ett bedömande.

Troligen når invasionerna av denna art i sin fulla utsträckning ej Falsterbohalvön förrän ganska sent på säsongen, dvs. under december—januari. Att de stora flockar som vissa år uppehåller sig i Skåne vid eventuellt utsträck icke skulle tangera och/eller i relation till sin övriga numerär i Skåne passera Falsterbohalvön förefaller icke troligt. Eftersom arten bevisligen även flyttar nattetid (jfr HANSEN 1954, själv har jag i Ångermanland under vårsträcket i månljusa nätter hört sträckande gråsiskor) måste detta beaktas, men som förklaring till de låga siffrorna och jämnheten i uppträdandet torde en mindre grad av nattsträck icke vara tillfyllest. Troligen flyttar gråsiskan sent (under vintern) ur Skåne och normalt endast i mindre antal.

6) Några arter vilkas flyttning är mindre känd har i år lämnat vissa bidrag därtill. Turkduvan anges i allmänhet vara ganska stationär på sina förekomstlokaler. Innevarande år noterades emellertid två höststräckande exemplar mot ett föregående år. Tofslärkan sträckte i år med ett ex.; under fjolåret gavs första observationsbelegget för dess flyttning ur vårt land (MATHIASSEN 1960). Stenknäckens och kornsparvens flyttningsförhållanden är nästan helt okända. Båda arterna registrerades detta år, tre resp. fyra ex. Tidigare finns endast kornsparven noterad i stationens sträcklistor (ett ex. år 1954). Den mindre hackspetten hör likaledes till de verkligt sällsynta »flyttfåglarna»; ett exemplar noterades i år. Från tidigare år föreligger endast en observation (ett ex. år 1949). Nästan årligen ser man jordugglor stryka omkring Nabben. Vanligen håller de sig över golfbanans klitter och gräsfält. Ibland händer det emellertid, särskilt i lugnt väder när vattnet ligger spegelblankt, att de beger sig långt ut över sjön. Något sträck brukar det dock ej vara fråga om. Ugg-lorna utför i stället en fladdrande, cirklande och bågig flykt. Ofta sänker de sig mot den blanka vattenytan, liksom attraherade av en eventuell spegelbild. Innevarande säsong noterades emellertid regelrätt dagsträck av tvenne exemplar, ett ex. den 29.9. och ett ex. den 12.10.

7) Svarttärna och dvärgmåsar hör ingalunda till de fågelarter, som under flyttningen konstaterats uppträda i något större antal i Falsterbo. Sällan anträffas mer än några enstaka exemplar, och aldrig har mer än sju ex. registrerats av någondera arten under en säsong

(undantag år 1954: 19 ex. svarttärna). Mot denna bakgrund ter sig sträcket av 146 svarttärnor och 27 dvärgmåsar under innevarande säsong remarkabelt. Nedanstående översikt (tabell 5) över den tidsmässiga fördelningen av årets sträck av dessa arter visar stora avvikelser från det kända normalbeteendet. Svarttärnans huvudsakliga flyttningstid anges allmänt till juli—aug., dvärgmåsens till juli—sept., men även under månaderna efter denna huvudsakliga sträckperiod (sept. resp. okt.) finns ett ringa antal svarttärnor och dvärgmåsar kvar i våra vatten.

Tabell 5. Tidsfördelning på veckor av antalet sträckande svarttärnor (*Chlidonias nigra*) och dvärgmåsar (*Larus minutus*) vid Falsterbo under hösten 1957. (Time for migration of Black Terns and Little Gulls at Falsterbo in the autumn of 1957.)

	juni	juli	augusti	september	oktober	november
<i>Chlidonias nigra</i>	3	1	13	4 13 104	8	
<i>Larus minutus</i>		1	2	1		7 4 12

Årets sträck av dessa arter är sålunda såväl till numerär som till tidpunkt anmärkningsvärt.

8) Bland flyttande rariteter skall dessutom nämnas: Svarthalsad dopping (*Podiceps nigricollis*) ett ex. den 16 aug., svart stork (*Ciconia nigra*) ett ex. den 9 aug. samt vit stork (*Ciconia ciconia*) ett ex. den 28 juni och 6 ex. den 17 sept. En stäpphök (*Circus macrourus*) noterades den 12 okt. En storlabb (*Stercorarius skua*) — den andra för stationen — passerade den 12 sept. Säsongens enda gråarla (*Motacilla cinerea*) registrerades den 29 sept. och sex lappsparvar (*Calcarius lapponicus*) antecknades den 16 i samma månad. En gulhämpling (*Serinus canaria*) gav sig av mot Danmark redan den 10 juni.

Häckfåglar och rariteter

Under vårens och höstens flyttning anträffades såsom framgår av sträcktabellerna (tab. 1 och 3) bland anländande eller bortdragande fågelskaror många rariteter. Utöver de arter som anträffades på regelrätt flyttning observerades även ett flertal rastande sällsyntheter under uppehåll på Falsterbohalvön. Här skall framhållas några av de arter, vilkas förekomst ej kan utläsas ur relaterade tabeller eller de textavsnitt, vari dessa tabeller kommenteras.

Först må nämnas att fyra roständer (*Casarca ferruginea*) passerade

Fig. 2. Storlabb (*Stercorarius skua*). Arten har setts två gånger vid Falsterbo fågelstation. Foto: SVEN MATHIASSEN. (*The Great Skua. The species has been observed only twice at the Falsterbo Bird Station.*)

Nabben den 5 augusti. De flög i riktning mot Möens Klint i Danmark, men fällde senare på vattnet vid Måkläppen. Bland vadarna må framhållas rastande fjällpipare (*Charadrius morinellus*) den 21 augusti. En dubbelbeckasin (*Gallinago media*) uppstöttes vid upprepade tillfällen på Flommen den 13 maj och två skärsnäppor (*Calidris maritima*) uppehöll sig på Nabben den 12 november. Bland tättingarna kan flera intressanta fynd nämnas. Observationen av korp (*Corvus corax*) är synnerligen anmärkningsvärd. En fågel iakttogs flyga norrut över Falsterbo samhälle den 16 november. Två talltitor (*Parus atricapillus*) är sällsynta gäster på Falsterbohalvön; de noterades den 14 oktober.

Slutligen skall i detta sammanhang nämnas iakttagelsen av en vide-sparv (*Emberiza rustica*). Exemplaret, en hane, uppehöll sig den 29 sept. under tre timmar vid Knösen, den nordliga udden på Falsterbohalvön.

I detta avsnitt av rapporten skall också meddelas några iakttagelser av sällsynta arter, vilka tidigare tillfälligt anträffats häckande på Falsterbohalvön. Iakttagelserna är gjorda under resp. arters häckningstid, men belägg för häckning saknas.

Svart rödstjärt (*Phoenicurus ochruros*) iakttogs vid flera tillfällen. I slutet av maj uppehöll sig två exemplar tidvis i anslutning till och på Falsterbohus. Sommargylling (*Oriolus oriolus*) hördes den 30 maj och den 20 juni. Svartkråka (*Corvus c. corone*) iakttogs under förhållanden som tydde på häckning. Under hösten iakttogs bastarder mellan svart och grå kråka. Två stenknäckar (*Coccothraustes coccothraustes*) satt den 10 juni i en poppel invid fågelstationen och samma dag noterades två gulhämplingar (*Serinus canaria*) i Falsterbo. Dagen efter fanns fortfarande en sjungande gulhämpling kvar.

Bland mindre vanliga häckfåglar kan följande framhållas: Jordugglorna (*Asio flammeus*) utförde parningsflykt den 6 april. Den 27 maj påträffades ett skövlat bo av arten; en vingskadad uggla fanns vid boet vars ägg var sönderslagna. Skärfläckor (*Recurvirostra avosetta*) har häckat i stort antal på revlarna nordväst om Skanör. Inte mindre än 74 bon inräknades i en koloni den 21 maj. Tyvärr spolierades många kullar genom högvatten. På nämnda sandrevlar anträffades även den svartbenta strandpiparen (*Charadrius alexandrinus*) såsom under tidigare år; fyra par inräknades den 14 maj.

LITTERATUR

- HANSEN, L. 1954. Birds killed at lights in Denmark 1886—1939. — Vidensk. Medd. Dansk Naturh. Foren. 116: 269—368.
- MATHIASSEN, S. 1960. Fågelsträcket vid Falsterbo år 1956. (Meddelanden från Falsterbo fågelstation 15.) — VF 19: 97—127.
- ULFSTRAND, S. 1957. Dagsträckande sommargyllingar. — VF 16: 211.
- 1959. Fågelsträcket vid Falsterbo år 1955. (Meddelanden från Falsterbo fågelstation 14.) — VF 18: 131—159.

Summary: The bird migration at Falsterbo (Scania, SW Sweden) in 1957. Report from Falsterbo Bird Station. No. 18.

Bird observation and other scientific work were carried out at the station from 31 March to 30 November, i. e. the longest period in the history of the station.

The spring migration. As in previous years reversed as well as normal migration were noticed in the spring. In 1957 several species gave smaller figures than in earlier seasons, e. g. Wood Pigeon, Skylark, Jackdaw, Meadow Pipit, and Starling.

As regards the reversed migration spring observations have shown Starling and Linnet to predominate during three consecutive years. Skylark, Wood Pigeon, and Jackdaw are other predominant species.

The Carrion Crow was extremely abundant both in the spring and in the autumn. A male Golden Oriole was seen on reversed migration in daytime.

Reports of the spring migration are given in Tables 1 and 2.

The autumn migration (Table 3). Most bird populations which decreased on account of the severe winter conditions of February 1956 (see MATHIASSEN 1960) show also in 1957 migration figures that are smaller than normal. Some species, viz. Eider Duck, Pintail, and Yellowhammer show instead a great increase in migration numbers recorded. Others, Starling, Siskin, and Linnet, show continued decrease. The fluctuations between three different years (1955 to 1957) are given in Table 4.

A general increase in migrants at Falsterbo in 1957 is recorded for Common Scooter, Curlew, Redshank, Black-headed Gull, Common Gull, Tawny Pipit, and Greenfinch.

As was shown in the chapter on spring migration, the Carrion Crow was very often seen during the spring. In the autumn, 24 specimens were registered on migration, but several more were observed on the Falsterbo peninsula. Thus, on 7 September, six Carrion Crows passed the observation point in the direction of Denmark, and a flock of 16 birds stayed at the light-house. A hybrid between Carrion and Hooded Crow was also seen.

Common Buzzard, Peregrine Falcon, Stock Dove, and Wood Lark are scarce in comparison with earlier years. Not more than 16 specimens of the Peregrine Falcon were observed (1956: 34 specimens, 1955: 23 sp., 1954: 33 sp., 1953: 40 sp., etc.). This small number is probably caused by persecution in the breeding places.

Irruptions: Nutcracker (81 sp.) and Jay (6 sp.) passed. Very small numbers of birds dependent on fruits of conifers for food were noted, thus Crossbill (75 sp.), Siskin (3.872 sp.), and no Great Spotted Woodpecker at all. However, not less than 280 Coal Tits appeared on migration. — The Redpoll is a fairly rare migrant at Falsterbo; irruptions in Scania and other parts of southern Sweden are not registered in the material from the bird station. It seems that most migrating birds of this species pass too late in the season to be registered when the station is open.

Day-migration was observed for some birds belonging to species which are insufficiently known as regards the migration habits, viz. Collared Turtle Dove, Crested Lark, Hawfinch, Corn Bunting, Lesser Spotted Woodpecker, and Shorteared Owl.

The comparatively strong migration of Black Terns and Little Gulls should be mentioned. The passage of these birds was later than normal (cf. Table 5).

Some very rare migrants were noted, e. g. Black Stork, White Stork, Pallid Harrier, Great Skua, Grey Wagtail, Lapland Bunting, and Serin.

Breeding birds and rare birds not treated above. Avocets were found in a big colony (74 pairs) on the sandbars northwest of Skanör. In the same place the Kentish Plover nested (4 pairs). A nest of the Short-eared Owl was found. The following birds, sometimes found breeding on the Falsterbo peninsula, were reported during the breeding season, although proof of breeding is lacking: Black Redstart, Golden Oriole, Carrion Crow, Hawfinch, and Serin. Other rare visitors were: Ruddy Sheld-Duck, Great Snipe, and Raven.

Manuskriptet inlämnat den 21.12.1960. Förf:s adress: Naturhistoriska Museet, Göteborg 11.
